

О. В. Ясь

Пайпс Річард-Едґар

ПАЙПС Річард-Едґар (Pipes Richard Edgar; 11. 07. 1923, м. Цешин, нині Сілезького воєводства, Польща — 17. 05. 2018, м. Кембридж, шт. Массачусетс, США) — американський політолог та історик. Доктор філософії (1950), професор (1963). У жовтні 1939 разом із родиною виїхав із окупованої Польщі, від 1940 мешкав у США. 1943—46 служив в американській армії як перекладач з російської мови. Здобув ступені бакалавра у Корнельському університеті (шт. Нью-Йорк, 1945), магістра (1947) і доктора філософії (1950) — у Гарвардському університеті в Кембриджі. Студював російську історію під керівництвом відомого американського історика, емігранта з Росії М. Карповича. Науковий співробітник (від 1953), заступник директора (1962—64), директор (1968—73) Російського дослідницького центру Гарвардського університету, де водночас викладав: від 1963 — професор, від 1996 — почесний професор. Головний консультант Інституту вивчення Росії Стенфордського університету (шт. Каліфорнія, 1973—78). Від 1976 також очолював групу «Б» — цивільних експертів при Центральному розвідувальному управлінні США, котра вивчала стратегічний потенціал та політичну стратегію СРСР. Керівник відділу Східної Європи й СРСР при Раді національної безпеки в адміністрації президента США *Р. Рейґана* (1981—82). Належав до прибічників жорсткого курсу щодо СРСР, оскільки вважав його експансіоністською державою, здатною першою розпочати ядерну війну. Не раз відвідував СРСР і РФ. Автор численних праць з історії Росії та СРСР, про радянсько-американські стосунки доби «перебудови» та ін. Порушував деякі питання з української історії в контексті вивчення національного питання під час Російської революції 1917—18, міжнаціональних взаємин народів Росії та СРСР, проблем національної політики КПРС, ставлення деяких російських

політичних діячів (П. Струве та ін.) до українського національно-визвольного руху на поч. 20 ст. Дотримувався думки, що Російська імперія кінця 19 ст. вже була поліційною державою. Виводив витoki радянського тоталітаризму від кінця 19 — поч. 20 ст. У своїх студіях обстоював тезу, що за 500 р. з напівазійського Московського царства утворили багатонаціональну імперію, переважно збройним шляхом, а більшовики після перевороту 1917 її відродили. Вважав, що в історії Росії була низка можливостей, зокрема у 1613, 1730, 1767, 1809, 1825, 1861, 1905, 1917, розпочати «новий курс», але країна поверталася до автократії. Висловлював думку, що вирішальну роль в історії Росії відіграла відсутність приватної власності від 14-го до кінця 18-го ст., яка у західноєвропейських країнах установила межі королівської влади. Натомість у Росії до 19 ст. зберігалася «державо-вотчина». Розглядав більшовицький переворот 1917 як заколот невеликої групи лівих інтелігентів, а сталінський режим — як його логічне продовження.

Основні праці

The First Experiment in Soviet Nationality Policy: The Bashkir Republic, 1917—1920 // Russian Review. 1950. Vol. 9; The Formation of the Soviet Union: Communism and Nationalism 1917—1923. Cambridge, 1954; Karamzin's memoirs on ancient and modern Russia. Cambridge, 1959; The Formation of the Soviet Union. London, 1964; Social democracy and the St. Petersburg labor movement, 1885—1897. Cambridge, 1964; On the Russian commonwealth. Cambridge, 1967; Revolutionary Russia. New York, 1968; Europe since 1918. New York, 1970; Soviet strategy in Europe. New York, 1976; Американо-советские отношения в эру разрядки. Москва, 1981; Legalized lawlessness: Soviet revolutionary justice. London, 1986; Россия при старом режиме. Москва, 1993; 2004; Русская революция. Ч. 1—2. Москва, 1994; The Unknown Lenin. New Haven; London, 1996; Три «почему» русской революции. Москва, 1996; Россия при большевиках. Москва, 1997; Струве: левый либерал, 1870—1905. Москва, 2001; Струве: правый либерал, 1905—1944. Москва, 2001; Русский консерватизм и его критики: Исследование политической культуры. Москва, 2008; Собственность и свобода: Рассказ о том, как из века в век частная собственность способствовала внедрению в общественную жизнь свободы и власти закона. Москва, 2008.

Рекомендована література

1. Романовский Н. В. Ричард Пайпс — профессиональный антисоветчик // Вопросы истории. 1982. № 3;
2. Руднев М. А. Ричард Пайпс как историк русского консерватизма // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України: Розвідки з теорії та методології досліджень. Дн., 2008.

Бібліографічний опис:

Пайпс Річард-Едґар / О. В. Ясь// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-884149>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).